

গুৰ নাৰায়ণ দাস আৰু আন এজন

বনাম

গুৰ তহল দাস আৰু অন্যান্য

[চৈয়দ ফজল আলী আৰু ভিভিয়ান বোস জে.জে.]

হিন্দু আইন - শূদ্ৰৰ অবৈধ পুত্ৰ - পিতৃৰ পৃথক সম্পত্তিৰ বিভাজন দাবীৰ অধিকাৰ।

হিন্দু আইন অনুসৰি শূদ্ৰৰ এজন অবৈধ পুত্ৰই পিতৃৰ জীৱনকালত বিভাজন বলবৎ কৰিব নোৱাৰিলেও পিতৃৰ মৃত্যুৰ পিছত বিভাজন বলবৎ কৰিব পাৰে যদিহে পিতৃ নিজৰ সমপাৰ্শ্বিকৰ পৰা পৃথক আছিল আৰু পৃথক সম্পত্তি আৰু বৈধ পুত্ৰ এৰি থৈ গৈছে।

দেৱানী আপীল অধিকাৰ ক্ষেত্ৰ: ১৯৫০ চনৰ দেৱানী আপীল নং ১০৪।

১৯৪১ চনৰ ৪ নং মোকদ্দমাত গয়াৰ প্ৰথম অতিৰিক্ত অধীনস্থ ন্যায়াধীশৰ আদালতৰ ১৯৪৩ চনৰ ২৩ ডিচেম্বৰ ৰায় আৰু ডিক্ৰীৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা ১৯৪৪ চনৰ প্ৰথম আপীল নং ৬৮-ত পাটনাৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ (মনোহৰ লাল আৰু মুখাৰ্জী জে.জে.) ১৯৪৭ চনৰ ৯ এপ্ৰিলৰ ৰায় আৰু ডিক্ৰীৰ পৰা আপীল।

আপীলকাৰীসকলৰ বাবে গুৰবাচন সিং (তেওঁৰ সৈতে মনোহৰ লাল সচদেৱ)।

৪ নং প্ৰতিবাদীৰ আইনী প্ৰতিনিধিৰ বাবে এছ.বি. জাথাৰ।

মে' ১৬, ১৯৫২। আদালতৰ ৰায় নিম্নোক্ত ন্যায়াধীশৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা হৈছিল:

ফজল আলী জে. - এই আপীল বিভাজনৰ বাবে কৰা এক মোকদ্দমাৰ পৰাই উদ্ভৱ হৈছে যিটো বিচাৰ আদালতে খাৰিজ কৰিছিল যদিও আপীলৰ ভিত্তিত পাটনাৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ে আঞ্জুপ্তি দিছিল। গোচৰৰ প্ৰাসংগিক তথ্যসমূহ চমুকৈ তলত দিয়া ধৰণৰ:-

এজন ৰামবিলাস দাসৰ ২ জন পুত্ৰ আছিল, বৃদপৰ্কাশ দাস আৰু নন্দকিশোৰ দাস। নন্দকিশোৰ দাসৰ কেইবাজনো পুত্ৰ আছিল, বাদীসকল, গুৰতহল দাস তেওঁৰ অবৈধ পুত্ৰসকলৰ ভিতৰত এজন।

গুৰতহল দাসে ৪জন ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে এই মোকদ্দমাটো উত্থাপন কৰিছে, তেওঁলোক হৈছে, নন্দকিশোৰ দাসৰ পুত্ৰ গুৰনাৰায়ণ দাস আৰু জয় নাৰায়ণ দাস, শিৱতহল দাস যাক নন্দকিশোৰ দাসৰ অবৈধ পুত্ৰসকলৰ ভিতৰত এজন বুলি কোৱা হয় আৰু শ্ৰীমতী ৰামভোলী কুয়েৰ যি হৈছে নন্দকিশোৰ দাসৰ এজন পুত্ৰ নানক্ষৰণ দাসৰ পত্নী। আন এজন ব্যক্তি কুলদীপ দাস, যিজন নন্দকিশোৰৰ ভাতৃ বৃদপৰ্কাশ দাসৰ কন্যাৰ পুত্ৰ আছিল, যিয়ে মোকদ্দমাটোৰ প্ৰৱৰ্তনৰ পিছত হস্তক্ষেপ কৰিছিল আৰু তেওঁ পঞ্চমজন প্ৰতিবাদী হিচাপে অভিযুক্ত হৈছিল। দ্বিতীয়জন প্ৰতিবাদী জয় নাৰায়ণ দাসৰ মৃত্যুৰ পিছত তেওঁৰ পত্নী চুৰত কুয়েৰক নথিভুক্ত কৰা হয়।

বাদীৰ গোচৰটো আছিল যে বৃদপৰ্কাশ দাস আৰু নন্দকিশোৰ দাসে যৌথ হিন্দু পৰিয়াল গঠন কৰিছিল, আৰু বৃদপৰ্কাশ দাসে ভাতৃ নন্দকিশোৰৰ সৈতে যৌথ অৱস্থাত থাকোতে কোনো পুৰুষ সন্তান নোহোৱাকৈয়ে মৃত্যুবৰণ কৰিছিল, যাৰ ফলত সমগ্ৰ যৌথ পৰিয়ালৰ সম্পত্তি তেওঁৰ ওপৰত অৰ্পণ হৈছিল। তাৰ পিছত বাদী আৰু প্ৰতিবাদীসকলৰ মাজত সম্পত্তিৰ পৰিচালনা আৰু উপভোগৰ সন্দৰ্ভত বিবাদৰ সৃষ্টি হয়, যাৰ

ফলত বাদীয়ে বিভাজনৰ বাবে বৰ্তমানৰ মোকদ্দমা তৰিবলৈ বাধ্য হয়। বাদীয়ে অভিযোগ কৰে যে পক্ষসমূহ শূদ্ৰ আৰু ফকিৰৰ নানক শাই পত্নীৰ অন্তৰ্গত, আৰু তেওঁ আৰু তৃতীয় প্ৰতিবাদী শিৱতহল দাস এগৰাকী ৰক্ষিতাৰ দ্বাৰা নন্দকিশোৰ দাসৰ দাসীপুত্ৰ আছিল আৰু জয় নাৰায়ণ দাস আৰু গুৰনাৰায়ণ দাসও নন্দকিশোৰৰ আন এগৰাকী ৰক্ষিতাৰ দ্বাৰা দাসীপুত্ৰ আছিল।

এই মোকদ্দমাৰ প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিছিল মূলতঃ প্ৰথম প্ৰতিবাদী গুৰনাৰায়ণ দাস আৰু চুৰত কুয়েৰে, তলত দিয়া আপত্তিৰ ওপৰত:- প্ৰথমতে, যে মোকদ্দমাটো বিভাজনৰ বাবে মোকদ্দমা হিচাপে জাৰি ৰখাৰ যোগ্য নাছিল, কাৰণ বাদীয়ে বিভাজনৰ দাবী কৰা সম্পত্তিবোৰ কেতিয়াও তেওঁৰ অধিকাৰত নাছিল, দ্বিতীয়তে, প্ৰতিবাদকাৰীসকলৰ পৰিয়ালটো শূদ্ৰ নহয় কিন্তু দ্বিজ আছিল আৰু এজন অবৈধ পুত্ৰই বিভাজনৰ বাবে গোচৰ তৰিব নোৱাৰে, তৃতীয়তে, যে প্ৰতিবাদীসকলে বাদী আৰু শিৱতহল দাসৰ সৈতে যৌথ হিন্দু পৰিয়াল গঠন কৰা নাছিল, চতুৰ্থতে, যে শ্ৰীমতী ৰামভোলী কুয়েৰ নানক্ষৰণ দাসৰ বিধৱা নাছিল, আৰু পঞ্চমতে, যে বাদী আৰু শিৱতহল দাস নন্দকিশোৰ দাসৰ পুত্ৰ নাছিল। শ্ৰীমতী ৰামভোলী কুয়েৰৰ গোচৰটো আছিল যে পক্ষসমূহ শূদ্ৰ নহয়, দ্বিজহে আছিল, আৰু ৫ নং প্ৰতিবাদী কুলদীপ দাসেও একে ধৰণে অনুৰোধ জনাইছিল আৰু লগতে অভিযোগ কৰিছিল যে বৃদপৰ্কাশ দাস নন্দকিশোৰ দাসৰ পৰা পৃথক আছিল, যে যদিও তেওঁলোকে সম্পত্তিবোৰ সীমা স্থিৰ কৰি বিভাজন কৰা নাছিল, তেওঁলোকে উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ আধা আধা ভাগ কৰিছিল, আৰু যে বৃদপৰ্কাশ দাসৰ কন্যাৰ পুত্ৰ হিচাপে সম্পত্তিৰ নিজৰ অংশ তেওঁৰ হাতত আছিল আৰু তাক বিভাজনৰ বিষয় কৰিব পৰা নাযায়। শিৱতহল দাসে বাদীৰ দাবী সমৰ্থন কৰিছিল।

বিচাৰ আদালতে অন্যান্য বিষয়ৰ লগতে মোকদ্দমাটো এই বুলি খাৰিজ কৰিলে (১) যে বাদীজন কোনো সম্পত্তিৰ যৌথ দখল নথকাৰ বাবে বিভাজনৰ বাবে মোকদ্দমাটো জাৰি ৰখাৰ যোগ্য নহয়, (২) যে পক্ষসমূহ শূদ্ৰ আছিল, (৩) বৃদপৰ্কাশ দাস আৰু নন্দকিশোৰ দাস যৌথ আছিল আৰু পৃথক নাছিল, (৪) বাদীজনৰ কোনো গোচৰৰ কাৰণ নাছিল, আৰু (৫) শিৱতহল দাসে প্ৰমাণ কৰা নাছিল যে তেওঁ নন্দকিশোৰৰ পুত্ৰ আছিল। বিচাৰ আদালতৰ সিদ্ধান্তৰ বিৰুদ্ধে বাদীয়ে পাটনাৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ওচৰত আপীল কৰে আৰু কুলদীপ দাসে বৃদপৰ্কাশ তেওঁৰ ভাতৃ নন্দকিশোৰৰ সৈতে যৌথভাৱে জড়িত বুলি ধৰা সিদ্ধান্তক প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰি প্ৰতি-আপত্তি দাখিল কৰে। উচ্চ ন্যায়ালয়ে বিচাৰ আদালতৰ সিদ্ধান্ত ওলোটাই ৰায় দিয়ে (১) যে পক্ষসমূহ শূদ্ৰ আছিল আৰু দ্বিজ নাছিল, (২) বৃদপৰ্কাশৰ মৃত্যু হয় তেওঁৰ ভাতৃ নন্দকিশোৰৰ পৰা পৃথক অৱস্থাত আৰু (৩) স্বত্বৰ ঘোষণাৰ বাবে কোনো মোকদ্দমাৰ প্ৰয়োজন নাই আৰু বাদীয়ে পৰ্যাপ্ত আদালত মাচুল নিদিয়াটোৱে তেওঁক উপযুক্ত সকাহ দিয়াৰ বাটত বাধাৰ সৃষ্টি কৰিব নালাগে। উচ্চ ন্যায়ালয় আৰু বিচাৰ আদালত দুয়োটাই গম পাইছিল যে প্ৰতিবাদী ১ আৰু ২, গুৰনাৰায়ণ দাস আৰু জয় নাৰায়ণ দাস নন্দকিশোৰ দাসৰ বৈধ পুত্ৰ আছিল। ওপৰৰ তথ্যসমূহৰ ওপৰত উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰাৰম্ভিক আৰ্জি গৃহীত কৰি শিৱতহল দাসৰ বাহিৰে বাদী আৰু প্ৰতিবাদীসকলক সম্পত্তিৰ পৃথক আৰণ্টন দিব লাগে বুলি নিৰ্দেশ দিয়ে।

প্ৰথম আপীলকাৰীৰ হৈ আমাৰ সন্মুখত দাবী কৰা হৈছিল যে তলৰ আদালতসমূহে পক্ষসমূহক শূদ্ৰ বুলি গণ্য কৰা তথ্য শুদ্ধ নহয় আৰু ইয়াক খাৰিজ কৰিব লাগে। এই বিতৰ্ক অৱশ্যে বিফল হ'ব লাগিব, কিয়নো আমি বিচাৰ আদালত আৰু প্ৰথম আপীল আদালতৰ সমান্তৰাল তথ্যক বিস্তৃত নকৰাৰ এই আদালতৰ

সুপ্ৰতিষ্ঠিত প্ৰথাৰ পৰা আঁতৰি যোৱাৰ কোনো উচিত কাৰণ বিচাৰি নাপাওঁ। বৰ্তমানৰ গোচৰটোত পক্ষসমূহ শূদ্ৰ বুলি বিবেচনা কৰাটো বহুলাংশে মৌখিক প্ৰমাণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বিদ্বান ন্যায়াধীশসকলে তেওঁলোকৰ সিদ্ধান্তত উপনীত হোৱাৰ সময়ত কোনো ব্যক্তি পুনৰুৎপাদিত সম্প্ৰদায়ৰ নে শূদ্ৰ সম্প্ৰদায়ৰ সেই প্ৰশ্নটো নিৰ্ধাৰণ কৰাৰ বাবে যিবোৰ পৰীক্ষাৰ ধাৰাবাহিকভাৱে কৰ্তৃত্বশীল সিদ্ধান্তত উল্লেখ কৰা হৈছে, সেইবোৰক উপেক্ষা কৰা নাই।

পৰৱৰ্তী প্ৰশ্নটো যিটো আমাৰ সন্মুখত অতি গুৰুতৰভাৱে বিতৰ্ক হৈছিল সেয়া আছিল বৃন্দপৰ্কাশ দাস আৰু নন্দকিশোৰ দাস যৌথ নে পৃথক। এই প্ৰশ্নটোৰ ওপৰত তলৰ আদালত দুখনে বিৰোধী মতামত প্ৰকাশ কৰিছিল, কিন্তু আমাৰ সন্মুখত থকা প্ৰমাণসমূহৰ সযতনে বিবেচনা কৰিলে আমি উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বিদ্বান ন্যায়াধীশসকলৰ সৈতে একমত হোৱাৰ পক্ষপাতী, যিসকলে সমগ্ৰ প্ৰমাণসমূহ পৰ্যালোচনা কৰাৰ পিছত এই সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ল যে বৃন্দপৰ্কাশ দাসৰ মৃত্যু হয় নন্দকিশোৰৰ পৰা পৃথক অৱস্থাত। বিচাৰ ন্যায়াধীশৰ ৰায়দানৰ পৰা তলত দিয়া উদ্ধৃতিটো ইয়াত উদ্ধৃত কৰাটো বস্তুগত হ'ব য'ত তেওঁ এই প্ৰশ্নৰ ওপৰত প্ৰমাণৰ সাৰাংশ দাঙি ধৰিছে:-

"নথিভুক্ত মৌখিক প্ৰমাণৰ পৰা এইখিনি যথেষ্ট স্পষ্ট যে বৃন্দপৰ্কাশে এটা সুকীয়া ঘৰত বাস কৰিছিল আৰু শস্য লাভ কৰিছিল। এই প্ৰতিবাদীয়ে (৫ নং প্ৰতিবাদী, কুলদীপ দাস) ১৯৩৬ চনৰ বাবে প্ৰদৰ্শন বি(২) চৌকিদাৰী ৰচিদ (পঞ্জীয়ন নং ২৮৩)-ও দাখিল কৰিছে আৰু প্ৰদৰ্শন চি ১ (মূল্যায়ন পঞ্জীৰ প্ৰতিলিপিত বৃন্দপৰ্কাশৰ নামত ২৮৪ নং দেখুওৱা হৈছে) যিয়ে হয়তো দেখুৱাব পাৰে যে সম্ভৱতঃ বৃন্দপৰ্কাশে পৃথক চৌকিদাৰী কৰ দি আছিল। ৫ নং প্ৰতিবাদীয়ে এ.-১, এ.-৫, এ.-৪, এ.-৬, এ.-১০ আৰু এ.-১২ হিচাপে চিহ্নিত কিছুমান চিঠিও দাখিল কৰিছে, যিয়ে কেৱল এই প্ৰতিবাদীজনৰ আন প্ৰতিবাদীসকলৰ পৰিয়ালৰ সৈতে সম্পৰ্ক থকা বুলি দেখুৱাই নহয়, মাজে মাজে তেওঁক শস্য আৰু ধন আগবঢ়োৱা হৈছিল বুলিও দেখুৱায়। কিন্তু এই নথি-পত্ৰসমূহৰ কোনো এখনে স্পষ্টকৈ দেখুৱাব পৰা নাই যে বৃন্দপৰ্কাশ আৰু নন্দকিশোৰৰ মাজত বিভাজন হৈছিল বা বৃন্দপৰ্কাশৰ উত্তৰাধিকাৰী হিচাপে কোনো সম্পত্তি কেতিয়াবা ৫ নং প্ৰতিবাদীৰ দখললৈ আহিছিল। অৱশ্যে তেওঁৰ সমৰ্থনত কিছুমান মৌখিক প্ৰমাণ আছে। কিন্তু মই নাভাবো, সেই প্ৰমাণ বিবেচনা আৰু গমি-পিটি চোৱাৰ পিছত নন্দকিশোৰৰ পৰা বৃন্দপৰ্কাশৰ পৃথকীকৰণ প্ৰমাণিত হৈছে। ৫ নং প্ৰতিবাদকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই আহ্বান জনাইছে যে বেহাৰ প্ৰতিবেদন, খণ্ড ৪(১৯৩৭-৩৮) অন্তঃপৰিষদ পৃষ্ঠা ৩০২-ত উল্লেখিত সিদ্ধান্তৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বিবেচিত পৰিস্থিতিয়ে প্ৰতিবাদীৰ গোচৰটো সমৰ্থন কৰিব কাৰণ খাটিয়ান(প্ৰদৰ্শন জি.১ আৰু জি.২)-ত বৃন্দপৰ্কাশ আৰু নন্দকিশোৰৰ নিৰ্দিষ্ট অংশ আছিল। এই বিষয়ত মই বিদ্বান অধিবক্তাৰ লগত একমত হ'বলৈ সাজু নহয়, কিয়নো বৃন্দপৰ্কাশে বা তেওঁৰ পিছত কুলদীপ দাসে কোনো সম্পত্তিৰ উপভোগ পৃথকে পৃথকে নিজৰ কৰি লোৱা বা কেতিয়াবা বৃন্দপৰ্কাশে বিচ্ছেদৰ কোনো ইচ্ছা ব্যক্ত কৰিছিল বুলি দেখুৱাবলৈ কাগজৰ টুকুৰা এটাও নাই, মই আশা কৰো যে যদি বৃন্দপৰ্কাশে পৃথক হ'লহেঁতেন, তেন্তে অন্ততঃ তেওঁৰ মৃত্যুৰ পিছত ৫ নং প্ৰতিবাদীয়ে বিবাদিত সম্পত্তিৰ পৰা তেওঁৰ আয়ৰ হিচাপ বহী ৰাখিলেহেঁতেন, বিশেষকৈ যিহেতু তেওঁ দুবৈৰ ঠাইত বাস কৰিছিল। তেওঁ কেতিয়াবা সম্পত্তি চোৱাচিতা কৰিছিল বা তেওঁৰ কথিত সহ-অংশীদাৰসকলৰ পৰা হিচাপ বিচাৰিছিল যেন নালাগে।"

এই প্ৰমাণৰ সাৰাংশই প্ৰথমতে দেখুৱাইছে যে, দুয়োজন ভাতৃয়ে সুকীয়া ঘৰত বাস কৰিছিল, দ্বিতীয়তে, তেওঁলোকে পৃথকে পৃথকে চৌকিদাৰী কৰ দিছিল, আৰু তৃতীয়তে, বুদপৰ্কাশে মাজে মাজে নন্দকিশোৰৰ পৰা শস্য আৰু টকা লাভ কৰিছিল। বিচাৰ ন্যায়াধীশে এইটোও পৰ্যবেক্ষণ কৰিছে যে প্ৰদৰ্শন জি. ১ আৰু জি. ২ খটিয়ানে দুয়োজন ভাতৃৰ নিৰ্ধাৰিত অংশ লিপিবদ্ধ কৰে, কিন্তু ছপা নথিত দেখা গৈছে যে প্ৰদৰ্শন জি. ১ আৰু জি. ২ কেৱল ভাড়া-ৰচিদহে যিহেতু খাটিয়ান ছপা হোৱা নাছিল, গতিকে আমি মূল নথি বিচাৰি পঠিয়ালোঁ আৰু দেখিলোঁ যে খাটিয়ানত থকা প্ৰবিষ্টিসমূহ, যিবোৰ প্ৰদৰ্শন এফ. ১ আৰু এফ. ২, বিচাৰ আদালতৰ ৰায়দানত শুদ্ধকৈ উল্লেখ কৰা হৈছে। সেয়েহে আমাৰ এনে লাগে যে আমি যিবোৰ তথ্য উল্লেখ কৰিছো, সেইবোৰে আন পক্ষই উত্থাপন কৰা প্ৰমাণতকৈ ৫ নং প্ৰতিবাদীৰ হৈ উত্থাপন কৰা মৌখিক প্ৰমাণক অধিক সমৰ্থন কৰে, আৰু সেয়া হোৱাৰ বাবে আমি ভাবো যে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ফলাফলক সমৰ্থন কৰিব লাগিব। আমি প্ৰদৰ্শন-এ. শৃংখলাৰ কেইবাখনো চিঠিৰ দ্বাৰা বৰকৈ আপ্লুত হৈছিলো, যিবোৰ তলৰ দুয়োখন আদালতে প্ৰকৃত বুলি বিবেচনা কৰিছে। চিঠিবোৰৰ প্ৰকৃততাক আমাৰ সন্মুখত আক্ৰমণ কৰা হৈছিল যদিও বিচাৰ ন্যায়াধীশ আৰু উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ তথ্য ওলোটো কৰাৰ কোনো উচিত কাৰণ আমি বিচাৰি নাপাওঁ। ইয়াৰে নন্দকিশোৰ দাসে ১৯৩৪ চনৰ ১২ জুন তাৰিখে কুলদীপলৈ লিখা এখন চিঠি, প্ৰদৰ্শন এ.-১০-য়ে উল্লেখ কৰিছে যে তেওঁ ২৫ মোন চাউল, ৭ মোন খেছাৰী আৰু পঁসন্তৰ টকা পঠিয়াইছিল আৰু তাৰ পিছত যোগ কৰিছে: "মই মোৰ লগত সকলো হিচাপ লিখি ৰাখিছোঁ, যিবোৰ আপুনি আহিলে বুজাই দিয়া হ'ব আৰু আপুনি আহিলে আপোনাৰ অংশৰ ন্যায় হিচাপ আগবঢ়াব"। ১৯৩৬ চনৰ ১৫ অক্টোবৰত নন্দকিশোৰে কুলদীপলৈ লিখা আন এখন চিঠি, প্ৰদৰ্শন এ. ১২-ত পূৰ্বৰজনে লিখিছে: "আপোনাৰ অংশৰ হিচাপ ঠিক কৰিবলৈ মই আপোনাক কেইবাবাৰো লিখিছিলো, কিন্তু এতিয়ালৈকে আপুনি তেনে কৰা নাই। মই আপোনালৈকে লিখিছো যে আপোনাৰ অংশৰ হিচাপটো পৰীক্ষা কৰিবলৈ আহিব। এতিয়া মোৰ টকা নাই। যদি আপোনাৰ সময় আছে, তেন্তে এদিনৰ বাবে আহক আৰু হিচাপটো ঠিক কৰি লওঁক আৰু আপোনাৰ যি পাবলগীয়া আছে তাক লৈ যাওক"। আমাৰ বোধেৰে, শব্দটোৰ আইনী অৰ্থত, যদি পক্ষসমূহ সঁচাকৈয়ে যৌথ হ'লহেঁতেন তেন্তে হিচাপ পৰীক্ষা কৰি ঠিক কৰাৰ কোনো প্ৰশ্নই নাথাকিলহেঁতেন, আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰীত বা সংগ্ৰহ কৰা ধনত কুলদীপৰ অংশৰ কোনো উল্লেখ নাথাকিলহেঁতেন। ৫ নং প্ৰতিবাদীৰ সাক্ষীসকলে কোৱাৰ দৰে সঠিক সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব লাগিব যে যদিও সম্পত্তিবোৰৰ সীমা স্থিৰ কৰি বিভাজন কৰা হোৱা নাছিল, তথাপিও দুয়োজন ভাতৃয়ে মৰ্যাদাত পৃথক আছিল আৰু নিজৰ নিজৰ অংশ অনুসৰি সম্পত্তি উপভোগ কৰিছিল। ৫ নং প্ৰতিবাদীৰ হৈ কেইবাজনো সাক্ষীক সোধা-পোছা কৰা হৈছিল, যিয়ে নিজৰ ব্যক্তিগত জ্ঞানৰ পৰা উল্লেখ কৰিছে যে দুয়োজন ভাতৃয়ে পৃথক ঘৰত বাস কৰিছিল, ভোজনালয় পৃথক আছিল আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰী তেওঁলোকৰ মাজত আধা আধা ভাগ কৰা হৈছিল। আমাৰ বোধেৰে দুয়োজন ভাতৃৰ বিভাজনৰ সন্দৰ্ভত উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ প্ৰাপ্ত ফলাফল বাহাল ৰাখিব লাগিব। আপীলকাৰীসকলৰ হৈ আহ্বান জনোৱা তৃতীয়টো বিতৰ্ক এই প্ৰশ্নৰ সৈতে জড়িত যে বাদীয়ে নন্দকিশোৰ দাসে এৰি থৈ যোৱা সম্পত্তিৰ কেৱল তত্ত্বাৱধানৰ অধিকাৰী নে অংশীদাৰিত্বৰ অধিকাৰী। শূদ্ৰৰ অবৈধ পুত্ৰৰ অধিকাৰ মিতাক্ষৰ অধ্যায় ১, ধাৰা ১২-ত "এজন শূদ্ৰৰ সম্পত্তিৰ ক্ষেত্ৰত এগৰাকী মহিলা দাসৰ দ্বাৰা পুত্ৰৰ অধিকাৰ" শিৰোনামত বিবেচনা কৰা হৈছে। এই গ্ৰন্থখন ভেঙ্কাইয়াপ্পা বনাম নটৰাজন (এ.আই.আৰ. ১৯৩১

পি.চি. ২৯৪) গোচৰত অন্তঃ পৰিষদে সম্পূৰ্ণৰূপে বিবেচনা কৰিছিল আৰু ইয়াৰ পৰা পোৱা সিদ্ধান্তসমূহৰ সাৰাংশ তলত দিয়া ধৰণৰ:-

"মহামান্য ন্যায়াধীশসকলৰ মতামত যে এজন শূদ্ৰৰ অবিৰত ৰক্ষিতাৰ দ্বাৰা অবৈধ পুত্ৰৰ পুত্ৰৰ মৰ্যাদা থাকে, আৰু তেওঁ পৰিয়ালৰ সদস্য; তেওঁক দিয়া উত্তৰাধিকাৰৰ অংশ কেৱল তত্ত্বাৱধানৰ সলনি নহয়, পুত্ৰ হিচাপে তেওঁৰ মৰ্যদাৰ স্বীকৃতি হিচাপেহে; যে য'ত পিতৃয়ে কোনো পৃথক সম্পত্তি আৰু কোনো বৈধ পুত্ৰ এৰি থৈ যোৱা নাই, কিন্তু তেওঁৰ সমপাৰ্শ্বিকৰ সৈতে যৌথ হৈ আছিল, তেনে ঠাইত অবৈধ পুত্ৰই তেওঁলোকৰ হাতত থকা যৌথ পৰিয়ালৰ সম্পত্তি বিভাজনৰ দাবী কৰাৰ অধিকাৰ নাই, কিন্তু পৰিয়ালৰ সদস্য হিচাপে সেই সম্পত্তিৰ পৰা তত্ত্বাৱধানৰ অধিকাৰী।"

আইনৰ এই বক্তব্য, যাৰ সৈতে আমি একমত, আন তিনিটা সুনিৰ্দিষ্ট নীতিৰ দ্বাৰা পৰিপূৰক কৰিব পাৰি, এইবোৰ হৈছে, প্ৰথমতে, যে অবৈধ পুত্ৰই জন্মৰ পৰাই পিতৃৰ সম্পত্তিৰ কোনো সুদ লাভ নকৰে আৰু সেয়েহে তেওঁ পিতৃৰ জীৱনকালত তেওঁৰ বিৰুদ্ধে বিভাজনৰ দাবী কৰিব নোৱাৰে; দ্বিতীয়তে, পিতৃৰ মৃত্যুৰ পিছত অবৈধ পুত্ৰই বৈধ পুত্ৰ(সকল)ৰ সৈতে উত্তৰাধিকাৰীতাৰ অধিকাৰৰ দ্বাৰা পিতৃৰ পৃথক সম্পত্তিৰ যৌথ উত্তৰাধিকাৰী হৈ পৰে আৰু বৈধ পুত্ৰ(সকল)ৰ বিৰুদ্ধে বিভাজন বলবৎ কৰাৰ অধিকাৰী হয়; আৰু তৃতীয়তে, বৈধ আৰু অবৈধ পুত্ৰৰ মাজত বিভাজন হ'লে অবৈধ পুত্ৰই বৈধ পুত্ৰ হ'লে যি ল'লেহেঁতেন তাৰ মাত্ৰ আধাহে লয়।

আমাৰ বোধেৰে ওপৰত উচ্চাৰিত দ্বিতীয় প্ৰস্তাৱটো মিতক্ষৰ গ্ৰন্থৰ তলত দিয়া অংশটোৰ পৰাই অনুসৰণ কৰা হৈছে :-

"কিন্তু পিতৃৰ মৃত্যুৰ পিছত যদি বিবাহিত পত্নীৰ পুত্ৰ থাকে, তেন্তে এই ভাতৃসকলে মহিলা দাসৰ পুত্ৰক আধা অংশৰ অংশীদাৰত্ব প্ৰদান কৰক।"

গতিকে যদি অবৈধ পুত্ৰজন পিতৃৰ বৈধ পুত্ৰৰ সৈতে সমপাৰ্শ্বিক হয়, তেন্তে ইয়াৰ পৰা অৱশ্যেই ধৰি ল'ব লাগিব যে তেওঁ বৈধ পুত্ৰৰ বিৰুদ্ধে বিভাজনৰ দাবী কৰাৰ অধিকাৰী। ইয়াত কোনো সন্দেহ থাকিব নোৱাৰে যে যদিও অবৈধ পুত্ৰই পিতৃৰ জীৱনকালত বিভাজন বলবৎ কৰিব নোৱাৰে আৰু যদিও তেওঁ বিভাজনৰ দাবী কৰাৰ অধিকাৰী নহয় য'ত পিতৃয়ে কোনো পৃথক সম্পত্তি আৰু কোনো বৈধ পুত্ৰ এৰি থৈ যোৱা নাই কিন্তু তেওঁৰ সমপাৰ্শ্বিকৰ সৈতে যৌথভাৱে আছিল, তথাপিও বৰ্তমানৰ দৰে এটা গোচৰত তেওঁ বিভাজন বলবৎ কৰিব পাৰে, য'ত পিতৃ নিজৰ সমপাৰ্শ্বিকৰ পৰা পৃথক আছিল আৰু পৃথক সম্পত্তি আৰু বৈধ পুত্ৰ এৰি থৈ গৈছে।

আপীলকাৰীসকলৰ হৈ উত্থাপন কৰা শেষ যুক্তিটো আছিল যে মোকদ্দমাৰ বিষয়বস্তু হোৱা সম্পত্তিসমূহ বাদীজনৰ স্বত্বত নথকাৰ বাবে তেওঁ বিভাজনৰ বাবে মোকদ্দমা বজাই ৰাখিব নোৱাৰে। এই বিতৰ্ক প্ৰচলিত হ'ব নোৱাৰে, কাৰণ বাদীজন নিঃসন্দেহে সম্পত্তিসমূহৰ এজন সহ-অংশীদাৰ আৰু যদিহে বৰ্জন আৰু বহিষ্কাৰৰ বিচাৰ আৰু প্ৰমাণ নহয়, যিটো এই ক্ষেত্ৰত নহয়, তেওঁ বিভাজনৰ অধিকাৰী হ'ব।

এইদৰে আপীলকাৰীসকলৰ হৈ আহ্বান জনোৱা সকলো যুক্তি বিফল হয়, কিন্তু, এটা দিশত, উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ আজ্ঞাপ্তি সংশোধন কৰিব লাগিব। ইয়াৰ মোল বুজিবলৈ হ'লে ৫ নং প্ৰতিবাদীয়ে তেওঁৰ লিখিত বক্তব্যৰ ৮ আৰু ১১ নং অনুচ্ছেদত দিয়া তলত দিয়া বক্তব্যসমূহৰ প্ৰসংগ উল্লেখ কৰিব লাগিব:

"৮) যে এই প্ৰতিবাদকাৰীৰ জাগীৰ আৰু কাষ্ট মাটিত আধা ভাগ আছে। মহন্ত বুদপৰ্কাশ দাসে তেওঁৰ বাবে আবণ্টিত উত্তৰৰ ঘৰটোত পৃথকে বাস কৰিছিল আৰু দক্ষিণৰ অংশটো, ২ হাভেলীত বিভক্ত আটাইতকৈ সৰু ঘৰটো, নন্দকিশোৰ দাসৰ ঠাখতক আবণ্টিত কৰা হৈছিল।"

১১) যে জাগীৰ আৰু কাষ্ট ভূমিৰ সৈতে জড়িত গ আৰু ঘ-ৰ বাহিৰে আন সূচীৰ অধীনত দিয়া সম্পত্তিৰ আঠ আনাৰ সূতৰ সৈতে এই প্ৰতিবাদীৰ কোনো সম্পৰ্ক নাই, যিবোৰ ন্যায্যভাৱে নন্দকিশোৰ দাসৰ আছিল আৰু সেইবোৰ সূচীত উল্লেখ কৰা সম্পত্তিৰ লগত কোনো সম্বন্ধ নাই।"

১১ নং অনুচ্ছেদটো যথেষ্ট অস্পষ্টভাৱে লিখা হৈছে, কিন্তু ৫ নং প্ৰতিবাদীৰ অধিবক্তাই আমাৰ সন্মুখত স্বীকাৰ কৰিছিল যে পিছৰজনৰ সূচী গ আৰু ঘ-ৰ বাহিৰে আন সূচীত উল্লেখ কৰা সম্পত্তিসমূহৰ কোনো সুদৰ ওপৰত কোনো অধিকাৰ নাছিল। ৮ আৰু ১১ নং অনুচ্ছেদৰ উদ্দেশ্য এনে হোৱাৰ বাবে, আজ্ঞাপ্তিটোৱে এই কথা উল্লেখ কৰা উচিত যে ৫ নং প্ৰতিবাদীয়ে কেৱল গ আৰু ঘ সূচীত উল্লেখ কৰা সম্পত্তিৰ অংশীদাৰিত্বৰ অধিকাৰী হ'ব আৰু আন সূচীত উল্লেখ কৰা সম্পত্তিৰ কোনো অংশীদাৰিত্ব লাভ নকৰিব। এই পৰিৱৰ্তনৰ অধীনত, উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ আজ্ঞাপ্তি দৃঢ় কৰা হয়, আৰু এই আপীল খাৰিজ কৰা হয়। খৰচৰ ক্ষেত্ৰত কোনো আদেশ নাথাকিব।

আপীল খাৰিজ কৰা হ'ল।

আপীলকাৰীৰ অভিৰ্ত্তা: নৌনট লাল

চতুৰ্থ প্ৰতিবাদীৰ আইনী প্ৰতিনিধিৰ বাবে অভিৰ্ত্তা: আৰ.এন. সম্বেয়।

#####